

Posudek vedoucí diplomové práce

Katedra řízení a supervize v sociálních a zdravotnických organizacích FHS UK

Název práce: Etická dilemata v sociální práci z pohledu sociálních pracovníků ve veřejné správě (sociálních kurátorů)

Vedoucí práce: doc. Z. Havrdová, CSc.

Student: Bc. Michal Volák

Zaměření studia: řízení

Rok ukončení studia 2017/2018

Téma práce vychází z vlastní profesní zkušenosti diplomanta, který je sociálním kurátorem ve vedoucí pozici. Při své práci kurátora vždy reflektoval řadu situací, které vnímal jako rozpor mezi tím, co považuje za prospěšné on a co považují za prospěšné např. představitelé obce. Na sobě zaznamenal také vliv dvou odlišných rolí, v nichž se nacházel- role úředníka a role sociálního pracovníka. V každodenním rozhodování začal „vnímat etiku jako středobod sociální práce“ a rozhodl se zkoumat, jak sociální pracovníci ve veřejné správě prožívají eticky závažná témata.

Při zpracovávání zvoleného tématu se autor postupně začal zabývat pojmem hodnot, jejichž konflikt vnímal jako možný zdroj etického dilematu, a chtěl si ujasnit, jak hodnoty souvisejí s kulturním diskursem, resp. diskursy, v nichž se sociální kurátor pohybuje. Rozlišil čtyři kulturní zdroje- sdílené hodnoty profese, vlastní hodnoty související se socializací, hodnoty zaměstnavatele a společnosti a hodnoty klienta, resp. jeho skupiny. V přehledové části práce se pak podrobně věnoval prvnímu diskursu-hodnotám sociální práce.

Přehledová část má 48 stran a většina textu je pojata jako kritická reflexe významných témat etiky sociální práce. V kap. 1. 3. se autor věnuje kritice etických kodexů a připomíná argumenty současné diskuse o revizi etických kodexů. Dále se v kap. 1. 4. věnuje hodnotě spravedlnosti, otázkám, které kolem pojetí spravedlnosti vznikají v práci sociálního kurátora, a analyzuje princip zásluhovosti, který dotahuje do konkrétních příkladů a konfrontuje jej s principem spravedlnosti (s. 24-25). Velmi pěkně diskutuje různá pojetí role sociálního pracovníka v pojetí S. Banks a L. Musila, vzájemně je porovnává a interpretuje na pozadí praxe sociálního pracovníka (s. 26). Dále se věnuje tzv. reflexivní a defenzivní praxi podle S. Banks a porovnává tyto pojmy s povinnostmi úředníka a sociálního pracovníka. Dalším tématem, které otevírá v souvislosti s vnímáním spravedlnosti, je význam stádií morálního vývoje podle Kohlberga a Giliganové. V kap.1.6. a 1. 7. se dostává k analýze a porovnání role sociálního pracovníka a úředníka, konfrontuje jejich etické kodexy a z této analýzy ve vztahu k praxi odvozuje řadu etických dilemat, které sociální pracovník ve své roli může prožívat. Nakolik je tomu tak ve skutečnosti posléze zkoumá pomocí hloubkových rozhovorů v empirické části.

Při zpracování přehledové části autor prokázal schopnost kriticky využívat a promýšlet relevantní teoretické prameny a promítat je do konkrétních příkladů z vlastní praxe, což jej

dovádí k otevírání dalších otázek, studiu dalších zdrojů a pokroku v promýšlení souvislostí. Práce se tak stává čtivou a zajímavou.

V empirické části autor vedl hloubkové rozhovory s osmi pracovníky na pozici sociálního kurátora, kteří absolvovali různé typy škol a různé obory, splňující kvalifikaci pro sociálního pracovníka. Rozhovory byly rozvíjeny na základě dílčích výzkumných otázek, přepsány a provedena tematická analýza. Hlavním záměrem práce bylo identifikovat situace vnímané sociálním kurátorem jako dilemata. Takové situace autor rozpoznal čtyři – rozhodování o míře převzetí zodpovědnosti za klienta, rozhodování o zvyšování či nezvyšování nároků na klienta, rozhodování jak dál pracovat, když dosavadní práce nevede k cíli a uvažování o zásluhovosti klienta. Tyto situace jsou rozebrány a diskutovány. Dále byly popsány tři strategie zacházení s těmito situacemi- hra s otevřenými kartami, hledání argumentů pro alternativy a „švejkování“. V tématu zaměřeném na podporu v situacích nejistoty se ukázalo, že by při řešení etických nejistot měla sice velmi pomoci supervize, ale téměř nikdo z kurátorů ji nemá. Jistá výlučnost pomáhajícího ve vztahu ke klientům s extrémním vyloučením svádí k pasti Karpmanova trojúhelníku v roli zachránce, jak se z některých výpovědí ukázalo. Autor odhaluje také jistý sklon odmítat vnější autoritu a silný pocit autonomie pracovníka, což zřejmě posiluje riziko zmíněné pasti. Nakolik je toto riziko mezi kurátory rozšířené by si zasloužilo další výzkum.

Práci považuji za velmi zdařilou a doporučuji ji k obhajobě. Hodnotím ji jako výbornou.

K obhajobě kladu otázku: Jak budete předcházet, případně řešit z pozice vedoucího kurátorů riziko osamělých zachránců, které jste ve své práci objevil?

Doc. PhDr. Zuzana Havrdová, CSc.

V Praze, dne 1. 6. 2017